

**KUŞAKLARIN TEKNOLOJİ KULLANIMININ MAHREMİYET
KAPSAMINDA KARŞILAŞTIRILMASI: DİJİTAL MELEZLER VE
DİJİTAL YERLİLER**

Esra BÜDÜN AYDIN¹

ÖZ

Araştırma Makalesi

Research Article

¹ Öğr. Gör. Dr.
Kırklareli Üniversitesi
Pınarhisar MYO

E-Posta
esrabudun@klu.edu.tr

ORCID
0000-0003-4533-8657

Başvuru Tarihi / Received
13.08.2023

Kabul Tarihi / Accepted
27.09.2023

Geçmişten günümüze insanlar, birbirleriyle kurdukları sürekli etkileşim sonucunda bir takım toplumsal sistematipler oluşturmuşlardır. Bahsi geçen sistematipler, bireylerin ortak özellikleri bağlamında değerlendirildiğinde kuşak kavramı ortaya çıkmaktadır. Yaşam dönemi açısından benzer özellikler taşıyan insanların oluşturduğu kuşak kavramı insanlık tarihi boyunca sosyalleşme ile var olmaya ve değişip dönüşmeye devam etmektedir. Birbirinden önceki kuşaktan etkilenen ve kendisinden sonra gelecek kuşağa bir takım özellikler aktaran kuşaklar, toplumsal yapının temel karakterini oluşturmaktadır. Toplumsal yapının dinamizmi insanların da bu değişimlerden etkilenmesine neden olmaktadır. Etkilenmenin getirdiği yapısal değişimlerle de insanlar kendilerini topluma entegre etmektedir. Bu değişimler sosyolojik yapıda, ekonomik yapıda, siyasal yapıda olduğu gibi teknolojik yapıda da kendini göstermektedir. Teknolojik yapının sürekli değişim ve dönüşüm halinde olması toplumların da değişimini beraberinde getirmektedir. Teknoloji ise bu değişimin en hızlı gerçekleştiği araç olarak kendisini göstermektedir. Toplumların kendilerinden önceki kuşaklarla etkileşimini sağlayan iletişim araçları, 20. yüzyılın ortalarında ortaya çıkan ve sonuna doğru en etkili unsur haline gelen yeni iletişim teknolojilerdir. 20. yüzyılın sonlarında teknolojinin kullanımı, toplumlar arasında sınırları ortadan kaldırmış ve etkileşimi artırmıştır. Dijital melezler ve dijital yerliler teknoloji kullanımı açısından bu etkileşimden doğrudan katkı sağlamışlardır. 21. yüzyılın başlarında doğan ve teknoloji ile iç içe büyüyen dijital yerliler, kendisinden önceki varlığıyla analog bir dünyada doğmuş, teknoloji ile daha sonradan karşılaşan dijital melezlerle, neredeyse her alanda farklı özellikler göstermektedir. Bu iki kuşağın söz konusu farklılıkları, yaşam şekillerinin ve tutumlarının da farklılaşmasına neden olmuştur. Bu çalışmada dijital yerliler ve dijital melezler arasında mahremiyet ekseninde teknoloji kullanımına ilişkin karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Söz konusu kuşak temsilcileri karşılaştırılırken ilgili alan yazın ve önceki araştırma bulguları ele alınmıştır. Çalışma sonucuna göre dijital devrimden önceki hayatı deneyimlemiş olan dijital melezler, mahremiyet konusunda daha temkinli iken dijital yerliler genellikle teknoloji konusunda daha rahat hareket edebildiğinden mahremiyet konusunda dijital melezlere göre daha rahat bir tutum sergileyebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Yerliler, Dijital Melezler, Teknoloji, Mahremiyet, Kuşaklar.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

COMPARING GENERATIONS' USE OF TECHNOLOGY IN THE CONTEXT OF PRIVACY: DIGITAL HYBRIDS AND DIGITAL NATIVES

ABSTRACT

From past to present, people have formed a number of social systematics as a result of their continuous interaction with each other. When these systematics are evaluated in the context of the common characteristics of individuals, the concept of generation emerges. The concept of generation, which is formed by people with similar characteristics in terms of life span, continues to exist and change and transform with socialization throughout human history. Generations, which are influenced by the previous generation and transfer some characteristics to the next generation, constitute the basic character of the social structure. The dynamism of the social structure causes people to be affected by these changes. With the structural changes brought about by this influence, people integrate themselves into society. These changes manifest themselves in the sociological structure, economic structure, political structure as well as in the technological structure. The fact that the technological structure is constantly changing and transforming brings about changes in societies. Technology, on the other hand, shows itself as the tool through which this change is realized the fastest. The communication tools that enable societies to interact with previous generations are the new communication technologies that emerged in the mid-20th century and became the most effective element towards the end of the 20th century. In the late 20th century, the use of technology has eliminated the borders between societies and increased interaction. Digital hybrids and digital natives have directly contributed to this interaction in terms of technology use. Born in the early 21st century and growing up intertwined with technology, digital natives show different characteristics in almost every field with digital hybrids, who were born in an analog world and encountered technology later. These differences of these two generations have led to the differentiation of their lifestyles and attitudes. In this study, a comparative analysis was made between digital natives and digital hybrids regarding the use of technology on the axis of privacy. While comparing the representatives of these generations, the relevant literature and previous research findings were discussed. According to the results of the study, digital hybrids, who have experienced life before the digital revolution, are more cautious about privacy, while digital natives generally have a more relaxed attitude towards privacy than digital hybrids because they can move more easily in terms of technology.

Keywords: Digital Natives, Digital Hybrids, Technology, Privacy, Generations.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

GİRİŞ

Günümüzün teknolojik açıdan gelişmiş dünyasında, etkileşim kurma ve mahremiyete yönelik bakış açısı da önemli değişikliklere uğramıştır. Dijital teknolojilerin ortasına doğmuş dijital yerliler (Z kuşağı)* ile bu teknolojilerle sonradan tanışan dijital melezler (Y kuşağı)** , bu dönüşümün en önemli temsilcileri arasındadır. Dijital melezler, analog teknolojiden dijital teknolojiye geçiş sürecinde büyüyen bireyleri ifade etmektedir. Bu bireyler internetin, sosyal medyanın ve akıllı telefonların ortaya çıkışını deneyimlemiş olmakla birlikte bu teknolojilerin bu kadar yaygın olmadığı dönemlere dair anılara da sahiptir. Öte yandan dijital yerliler, doğar doğmaz teknoloji ile tanışmış teknolojiyi neredeyse biz uzvu gibi kullanabilen bireylerdir. Bu bireyler, akıllı telefonlar, sosyal medya ve sürekli bağlanabilirlik ile büyümüşlerdir ve genellikle hayatlarını çevrim içi bağlantıda sürdürmektedirler. Bu çalışma, dijital melezlerin ve dijital yerlilerin farklı deneyim ve maruziyetlerinin dijital çağda mahremiyete yönelik bakış açılarını nasıl şekillendirdiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çevrim içi durum, sosyal medya kullanımı, veri paylaşımı uygulamaları ve dijital gözetime yönelik tutumlar gibi faktörleri göz önünde bulundurarak mahremiyete yönelik farklı yaklaşımlar incelenmiştir. Çalışma, bu kuşakların mahremiyete yönelik bakış açılarını anlamak, teknoloji ve mahremiyet arasında gelişen dinamiklere ışık tutmaya yardımcı olması sebebiyle önem arz etmektedir. Dijital melezlerin ve dijital yerlilerin teknoloji bağlantılı etkileşim kurma biçimlerindeki benzerlikleri ve farklılıkları incelenmiş, mahremiyet kaygılarının zaman içinde nasıl geliştiğine ve bu kuşakların dijital ortamda nasıl eylemde bulunduğuna dair değerlendirmeler yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmada “Teknoloji, dijital yerliler ve dijital melezlerin mahremiyete yönelik bakış açılarını nasıl şekillendirmektedir?” sorusunun cevabı aranmıştır. Ayrıca dijital melezlerin ve dijital yerlilerin alan yazın kapsamında farklı deneyimleri ve tutumları incelenerek bu kuşakların teknoloji kullanımı, mahremiyet bağlamında karşılaştırılmıştır.

---

* Dijital yerliler, Z kuşağı olarak bilinen kuşaktır. Çalışmanın sonraki bölümlerinde “dijital yerliler” adı ile ifade edilecektir.

** Dijital melezler, Y kuşağı olarak bilinen kuşaktır. Çalışmanın sonraki bölümlerinde “dijital melezler” adı ile ifade edilecektir.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

1. Kavramsal Çerçeve ve Kuşaklar ve Kuşak Teorisi

Her döneme özgü değişimlerden etkilenen insanlar, doğal olarak sürekli kendi dönemlerinin özelliklerini sergilemektedirler. Her yeni nesil, bir öncekinin yerini alırken, kendine özgü değer ve nitelikleri de beraberinde getirmekte ve nihayetinde döneminin atmosferini farklı ve kapsayıcı bakış açılarıyla yeniden şekillendirmektedirler (Bennet ve Rademacher, 1997). Kuşak kavramı yüzyıllardır sosyal, siyasal ve kültürel değişimi anlamak için bir çerçeve olarak kullanılmıştır. Genel bir ifadeyle kuşak, ortak bir yaş aralığını ve tarihsel deneyimi paylaşan bir grup bireyi ifade etmek için kullanılmaktadır. Diğer bir tanımlamaya göre kuşak, aşağı yukarı aynı zaman içerisinde doğmuş tüm insanları (Oxford Learner's Dictionary, 2023a) ifade etmektedir. Kuşak sınıflandırması, bireylerin ve toplumların değerlerini, inançlarını ve davranışlarını şekillendirmeye yardımcı olmalarından dolayı önemlidir. Kavram, tarihsel olarak insan ömrünü her birinin kendine has özellikleri ve zorlukları olan farklı evrelere ayıran eski Yunanlılara kadar uzanmaktadır. Modern zamanlarda kuşak fikri; farklı yaş gruplarının tarihsel deneyimlerini tutumlarını, değerlerini ve inançlarını şekillendirdiğini savunan Alman filozof Karl Mannheim (Pilcher, 1994: 481-482) tarafından popüler hale getirilmiştir. Mannheim'ın çalışması, sonraki araştırmacılara siyaset, kültür ve teknoloji de dâhil olmak üzere bir dizi alanda kuşak farklılıklarını incelemeleri için ilham kaynağı oluşturmuştur. William Strauss ve Neil Howe kuşak kavramını modelleyerek kuşak teorisini geliştirmiştir. Strauss ve Howe'a göre kuşaklar belli bir zaman aralığına işaret eden, belli bir dönemde doğup büyümüş ve bu bağlı olarak benzer davranışlar sergileyen bireyleri temsil etmektedir. Bir kuşağın süresinin ise genel olarak yaşamın bir evresinin uzunluğu kadar olduğunu belirtmektedir (McCrindle 2014: 2).

Strauss ve Howe'a göre kuşak kavramı zaman aralıklarına göre kategorize edilmektedir. Bu zaman aralıklarının belirgin bir şekilde tasniflendirilmesi yaş faktörünü ortaya çıkarmaktadır. Zaman aralıkları içerisinde ortaya çıkan yaş değişkenleri kuşakların belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu değişkenler toplumdan topluma değişebilmektedir. Alan yazında kuşak kavramları aşağıdaki şekilde tasniflendirmektedir (Strauss ve Howe, 1991);

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

Kayıp Kuşak (Lost Generation): Bu kuşak 1883-1900 yılları arasında doğan (Chang, 2019) Birinci Dünya Savaşı' nı yaşayan ve o dönemde reşit olan kuşak olarak tanımlanmaktadır. Kayıp kuşak aynı zamanda daha genel olarak Birinci Dünya Savaşı sonrası kuşağı ifade etmek için de kullanılır. Söz konusu kuşak temsilcileri, miras aldığı değerlerin artık savaş sonrası dünyada geçerli olmaması ve savaştan sağ kurtulanların çoğunun “kafası karışmış, başıboş dolaşan, amaçsız” olarak nitelendirilmesiyle “kaybolmuş” kuşak/kayıp kuşak olarak adlandırılmıştır. Bu kuşak Ernest Hemingway, F. Scott Fitzgerald, John Dos Passos, E.E. Cummings, Archibald MacLeish, Hart Crane ve 1920’lerde Paris’i edebi faaliyetlerinin merkezi haline getiren diğer birçok yazarı da kapsamaktadır (Britannica, 2022).

En Büyük Kuşak (Greatest Generation): NBC adlı muhabir olan Tom Brokaw’ın “The Greatest Generation” kitabından esinlenerek ismi verilen kuşağın üyeleri 1901-1920 yılları arasında doğmuştur. Bu tarihler, evrensel ve kesin olmamakla birlikte bazı kaynaklarda tarihler farklılık gösterebilmektedir. Bu kuşağın ebeveynleri kayıp kuşağın bir parçası olmaktadır (Ensign, 2020). Birinci Dünya Savaşı’ nı kötü ve talihsiz bir şekilde deneyimleyen en büyük kuşağın ebeveynleri, tecrübeleri doğrultusunda bu kuşağı yetiştirmiştir. Dolayısıyla bu kuşak çocukluklarını ebeveynlerinin onları tehlikeden uzak tutma çabasıyla yetişmişler ancak 1929 Büyük Buhranı’ nı da yaşamışlardır (Aydın, 2022: 87).

Sessiz Kuşak (Silent Generation): Sessiz kuşak, 1925-1940’ lı yılları arasında, İkinci Dünya Savaşı kahramanları olmak için çok geç, Yeni Çağ’ın ateşleyicileri olmak içinse çok erken bir zaman diliminde doğmuşlardır. Sessizler, krizin çocukları olarak hayata başlamış ve o döneme göre yaşlı insanlar savaşırken ve onlar adına büyük fedakârlıklar yaparken büyümek zorunda kalmışlardır. Sessizler, İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra reşit olmaya başladıklarında, kimsenin rahatsız etmek istemeyen, kriz sonrası sosyal düzende temkinli adımlarla ilerlemişlerdir. En büyük kuşak temsilcilerinin aksine nadiren “sistemi değiştirmek” yerine “sistem içinde çalışmaktan” bahsetmişlerdir. “Kalıcı kayıtlarına” hiçbir şeyin geçmesini istemeyen ve McCarthy döneminde başlarını öne eğerek, otoriteye derin saygı duyan bu nesile

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

bu özelliklerinden dolayı Time tarafından 1951 tarihindeki makalesinde “Sessiz” etiketi verilmiştir. Sessiz kuşak orta yaşlarına geldiklerinde evlilikte boşanma devrimine ve “orta yaş krizi” kavramının ortaya çıkmasına öncülük etmişlerdir (Howe, 2014).

Bebek Patlaması Kuşağı (Baby Boomer Generation): Sessiz kuşaktan sonraki X kuşağından önceki kuşak olan bebek patlaması kuşağı 1940-1960’lı yıllar arasında doğan bireyleri temsil etmektedir. İkinci Dünya Savaşı, ekonomik, sosyal ve siyasi nedenlerden ötürü önceki kuşaklar ebeveyn olma tercihlerini ertelemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı’nın bitimiyle görevden dönen askerlerin evlerine dönmesiyle nüfusta büyük bir artış yaşanmıştır (Aydın, 2022: 90). Dolayısıyla “Baby Boomer” terimi, İkinci Dünya Savaşı’ndan askerlerin dönüşünden sonra gerçekleşen doğumlardaki patlamadan türetilmiştir (Velasquez, 2022). Dönemin önemli olayları arasında Ay’a yolculuk, insan hakları ve kadın hakları hareketleri sayılabilmektedir. Türkiye’de “Geçiş Dönemi Çocukları” ya da “68 kuşağı” olarak bilinen kuşaktır (Senbir, 2004)

X kuşağı (X Generation): 1965-1980 tarih aralığında doğmuş olanların temsil edildiği X kuşağı, parlak ve etkileyici iki kuşak olarak kabul edilen Bebek Patlaması ile Y kuşağının gölgesinde kalmış olmalarından dolayı “geçiş kuşağı” veya “ortanca çocuk” olarak adlandırılmışlardır. Kendisinden önceki veya sonraki kuşaklara göre daha az üyesi vardır, bu da kuşaklar tartışılırken X Kuşağının unutulduğu veya göz ardı edildiğinin düşünülmesinin nedenlerinden biridir (Erden Ayhün, 2013; McKenna, 2023). Bu kuşak temsilcileri kendine güvenen, ortama uyum sağlayabilen, becerikli ancak otoriteye güvensiz, girişken ve teknolojiden anlayan kişileri ifade etmektedir (DeVaney, 2015).

Bahsi geçen kuşak sınıflandırmaları, Dijital Melez (Y Kuşağı) ve Dijital Yerliler (Z Kuşağı) olarak devam etmektedir. Belirtilen kuşakların özellikleri daha detaylı şekilde aşağıda aktarılmıştır.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

1.1. Dijital Melezler (Y Kuşağı)

Dijital çağın gelişi, insan yaşamının çeşitli yönlerinde önemli değişikliklere yol açarak, “Dijital Melez Nesil” olarak bilinen yeni bir neslin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Hem dijital hem de analog bir dünyada doğan bu nesil, teknoloji ve geleneksel uygulamaların kusursuz birleşimi ile karakterize edilen bir ortamda büyümüştür. Dijital melezler 1980-1999 yılları arasında doğmuş (Cahyadi, 2016: 3), analogdan dijital teknolojilere geçişi deneyimlemiş bireyleri ifade etmektedir. Akıllı telefonlar, bilgisayarlar ve internet gibi dijital cihazların kitaplar, el yazısı mektuplar ve fiziksel sosyal etkileşimler gibi geleneksel ortamlarla bir arada var olan bir dünyada yetişmişlerdir. Bu nesil çevrimdışı deneyimlerin değerini takdir ederken, dijital araçlar ve platformlarda akıcılığa sahiptir. Dijital melezler dijital medya tüketimi, iletişim ve problem çözme konusunda doğal bir yetenek sergilemektedir. Yeni teknolojilere hızla uyum sağlamak ve bunları kendi avantajlarına kullanmakta ustaca hareket etmektedirler.

Dijital melezler hem dijital göçmenlerle hem de dijital yerlilerle benzer özellikler taşımaktadır. Teknolojik imkânları mümkün olduğunca etkin kullanan dijital melezler yine de dijital yerliler kadar etkin bir şekilde teknolojiyi kullanmamaktadır. Dijital melezler için teknolojide basılı kaynaklar ve kâğıt son derece önemli rol oynamaktadır (Yıldız, 2012a: 822). Melezler, hızlı adaptasyon, değişimi kucaklama, kendini ifade etme fırsatlarını yakalama, yaratıcılığı teşvik etme ve küresel bir bakış açısı benimseme eğilimi göstermektedir. Bir işin çeşitli yönleri arasında çoklu görev yapma, farklı kariyer seçeneklerini keşfetme ve geleneksel istihdam yapılarından farklı benzersiz çalışma senaryoları oluşturma konusunda yeteneklidirler (Martin ve Tulgan, 2006). Günümüz dünyasında teknoloji, melez kuşağın yaşamına sorunsuz bir şekilde entegre olmaktadır. Bu kuşak için Skype, MySpace ve Facebook gibi sosyal medya platformları aracılığıyla arkadaşlıklar kurmak, çevrim içi bloglardan beceriler edinmek, geleneksel CD çalarlar yerine iPod'lardan müzik dinlemek, araştırma yapmak için kütüphane ziyaretleri yerine Google'ı tercih etmek ve el yazısıyla günlük tutmak yerine blog yazmak sıradan ve olağan faaliyetlerdir (Etlican, 2012).

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

Dijital melez kuşağı, dijital ve analog dünyaların kesiştiği benzersiz bir grubu temsil etmektedir. Teknolojik yetkinlikleri, dijital yerli zihniyetleri, farklı zorlukları ve fırsatları; eğitim, iletişim ve genel olarak toplum dahil olmak üzere çeşitli alanlarda dikkatli bir şekilde değerlendirilmeyi gerektirmektedir. Sürekli gelişen dijital ortamda dijital melez neslinin ihtiyaçlarına uyum sağlamak ve etkili bir şekilde yanıt vermek için sürekli araştırma devam etmektedir.

1.2. Dijital Yerliler (Z Kuşağı)

Dijital yerliler 2000-2010 yılları arasında doğan nesli temsil etmektedir. “Dijital yerli” terimi, dijital teknolojilerle çevrili olarak büyüyen ve doğuştan dijital yeterlilik ve becerilere sahip olduğu varsayılan bireyleri ifade etmektedir. Dijital yerliler kavramını Mark Prensky 2001 yılında “Digital Natives, Digital Immigrants” adlı makalesinde internet çağında büyüyen nesil olarak tanımlamıştır. Ayrıca dijital yerliler “dijital teknoloji kullanımı yaygınlaştığından beri doğmuş veya büyümüş olan ve bu nedenle bilgisayar ve internete aşina ve rahat olan bir kişi” (Oxford Dictionary, 2023b) olarak nitelendirilmektedir. Yaşam şekilleri, teknoloji kullanımı, çalışma şekilleri ve tüketim alışkanlıklarına bakıldığında dijital yerliler kendisinden önceki nesillerden farklılık göstermektedir. Prensky (2001) dijital yerliler için şu yorumu yapmaktadır:

“Bugünün öğrencileri - anaokulundan üniversiteye kadar - bu yeni teknolojiyle büyüyen ilk nesilleri temsil etmektedir. Tüm hayatlarını bilgisayarlar, video oyunları, dijital müzik çalarlar, video kameralar, cep telefonları ve dijital çağın diğer tüm oyuncak ve araçlarıyla çevrili ve bunları kullanarak geçirdiler. Bugünün ortalama üniversite mezunları hayatlarının 5.000 saatten azını kitap okuyarak, 10.000 saatten fazlasını ise video oyunları oynayarak geçirmişlerdir (20.000 saat TV izlemekten bahsetmiyorum bile). Bilgisayar oyunları, e-posta, internet, cep telefonları ve anlık mesajlaşma hayatlarının ayrılmaz parçalarıdır.”

Dijital yerliler, internetin ortaya çıkışından önce doğdukları için basılı yayınların ve televizyonun hâkim olduğu bir dünyada büyüyen dijital melezlerden ayrılmaktadır. Yetiştirilme tarzları nedeniyle, bu dijital gençlik nesli, teknolojileri her an takip etme gayesiyle teknolojiye bağımlı olmuştur çünkü teknoloji yaşamlarının

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

kökleşmiş, ayrılmaz ve temel bir aracı haline gelmiştir. Bu kapsamda dijital yerlilerin, dijital göçmen ve melezlerden teknolojik yaşam olarak farklılaştığını ifade etmek mümkündür. Dijital yerliler yaşamlarının çoğunu teknoloji ile geçirmektedir. Dolayısıyla gerçek yaşam ile dijital yaşam arasında ayırım yapmamaktadırlar. Dijital yerliler gerçek hayat ile dijital hayatı ayrı düşünmemekte bundan dolayı da tek bir kimlik oluşturmaktadır. İnternet ve sosyal medyadan ayrı geçirilen zaman Z kuşağı üyeleri tarafından bir kayıp olarak görülmektedir (Aydın, 2022: 96; Ardıç ve Altun, 2017).

İlgili alan yazın ışığında, dijital yerlilerin özelliklerine göz atıldığında en önemli parametrenin teknoloji olduğu görülmektedir. Çünkü dijital yerliler genellikle önceki nesillere kıyasla daha yüksek düzeyde teknolojik okuryazarlık sergilemektedir. Genellikle aynı anda birden fazla kaynaktan gelen bilgileri çoklu görev ve işleme konusunda yeteneklidirler. Teknolojinin hayatlarının vazgeçilmez bir parçası olmasından dolayı (Berkup, 2015), çevrim içi araştırma yapma, elde edilen kaynakları değerlendirme ve çeşitli dijital kaynaklardan bilgi sentezleme konusunda oldukça beceriklidirler. Diğer taraftan dijital yerli temsilcileri kendilerini ifade etmek için dijital araçları kullanmayı tercih etmektedir. Video, resim ve müzik gibi dijital içerik oluşturma konusunda yeteneklidirler. Dijital teknolojilerin içerisine doğmuş olmanın (Aka, 2017) bir getirisi olarak televizyon ve basılı yayınlar gibi geleneksel medya tüketiminden ziyade dijital medyaya yönelmektedirler. Bu nedenle çevrim içi haber kaynaklarını ve kullanıcılar tarafından oluşturulan içerik platformlarını tercih etmektedirler. Yaygın mobil teknoloji çağında büyümüş olan dijital yerliler, iletişim, eğlence, bilgi alma ve üretkenlik gibi çeşitli etkinlikler için akıllı telefonlar ve tabletler kullanmaya alışkındırlar. Mobil uygulamalara büyük ölçüde güvenmektedirler ve dokunmatik ekran ara yüzünü etkin kullanmaktadırlar. Bunun yanı sıra hızlı ve kolay sonuçlara ulaşmak için internette gezinmekte ya da Google'ı kullanmaktadırlar (Combes, 2009: 33). Nitekim dijital yerliler, teknolojik araçları yaşamlarında en etkin kullanan kuşaktır ve gündelik yaşantılarının her alanında teknolojik araçlarla hareket etmektedirler.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

Dijital yerliler teknolojiye hayatlarının her alanında ve etkin kullandıklarından genellikle oyunlaştırma ve etkileşimli deneyimlerin unsurlarını içeren dijital platformlara ilgi duymaktadır. Her şeyi internet temelli yapan bu neslin, sosyal medyada aktif, işini eğlenerek yapan, motivasyonları yüksek bireyler olduğu söylenebilir (Tekkuş, 2016; Aydın ve Poyraz, 2022: 8). Sanal dünyalara, çevrim içi oyunlara, artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojilerine aşinadırlar. Bu aşinalık dijital yerlilerin, başkalarıyla çevrim içi işbirliği yapma ve ağ oluşturma için dijital platformlardan yararlanmasına olanak sağlamaktadır. Dijital yerliler genellikle teknoloji konusunda bilgili olsalar da, dijital mahremiyet ve güvenlikle ilgili benzersiz zorluklarla da karşılaşmaktadır. Dijital ortamda büyüyen bu kuşak temsilcileri, çevrim içi riskler ve kişisel bilgileri koruma ihtiyacı konusunda daha yüksek bir farkındalığa sahip olabilir, hassas verileri paylaşma konusunda temkinli olma olabilir ve dijital varlıklarını korumaya yönelik stratejilere hakim olabilirler. Bu durum farklı araştırma bulguları ile desteklenebilir veya aksi iddia edilebilir.

Dijital yerliler geçmişten günümüze kadar gelen kuşaklar içerisinde teknolojiyi en fazla içselleştirmiş kuşaktır. Hayatının her alanına teknolojiyi koyan dijital yerliler kendisinden önceki dijital melezlerin teknolojik olarak yaşadığı sıkıntıyı yaşamamaktadır. Ancak gerçek - sanal ilişkisini göz ardı edip tek bir yaşam algısı oluşturan dijital yerlilerin mahremiyet algısı da diğer kuşaklara göre farklı olmaktadır. Sürekli çevrim içi olma isteklerinden dolayı uyuduklarında bile mobil veya bilgisayarda bulunan bağlantıları arka planda sürdürme gayesindediler. Sabah uyandıklarında ise ilk iş, arka planda gerçekleşen bağlantıları kontrol etmektedir (Palfrey ve Gasser, 2008: 4). Bu teknolojik yatkınlık durumu, dijital okuryazarlık ve dijital teknolojileri çok iyi kullanma becerisini beraberinde getirirken, diğer yandan mahrem, özel, gizli, hassas bilgilerin paylaşılmasının önünü açabileceği gerekçesiyle endişe kaynağı olmuştur.

2. Mahremiyet Kavramının Kapsamı

Mahremiyet kavramı çok eski zamanlardan beri var olmakla birlikte günümüzdeki öneminin artışı modernleşme sürecine denk gelmektedir. Bireylerin

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

farklı kimliklere sahip varlıklar olarak görülmekten ziyade öncelikle bir topluluğun üyeleri olarak görüldüğü modern öncesi ya da geleneksel toplumlarda, “birey” ve “özel yaşam”ı bugünkü bağlamda tartışmak olanaksız olmuştur. Sosyal hareketlilik, iş bölümü, uzmanlaşma ve farklılaşma için sınırlı fırsatlar sunan geleneksel yapılar içinde “birey” ve “özel hayat” gibi kavramların gelişmesi pek olası olmamıştır. Bireyin başlı başına bir değer olarak kabul edilmesi modernleşme sürecinin başlamasını gerektirmiştir. Modernleşmeyle birlikte gelişmeye başlayan ve toplumsal yaşamda giderek önem kazanan mahremiyet kavramı, zaman içinde yasal olarak tanınan ve düzenlenen bir hak haline gelmiştir. Ancak, günümüz toplumunda önemine yapılan vurguya rağmen, mahremiyet hakkı ve bireysel özgürlüğün karşı karşıya olduğu tehditlere ilişkin endişeler son yıllarda daha belirgin hale gelmiştir (Yüksel, 2003: 182-183).

Türk Dil Kurumu’na (2023) göre mahremiyet “gizlilik” ile ifade edilmektedir. Kavramsal çerçeve olarak mahremiyet, bireyler veya toplumlar tarafından sübjektif olarak anlaşılmasını ve yorumlanmasını içermektedir. Mahremiyet kavramı, 16. ve 17. yüzyıllarda Aydınlanma felsefesi ve modern bilim anlayışına paralel olarak değişimlere uğramıştır. Kavram, ekonomik, sosyo-kültürel ve politik alanlardaki gelişmeler dikkate alındığında bireyin kendi gerçekliğinin önemini vurgulayan bir şekle dönüşmüştür (Yılmaz, 2012: 249). Mahremiyetle ilgili yapılan tanımlara bakıldığında, yalnız kalma hakkı, bireylerin kendi kişisel verilerine ulaşmada engel koyma, başkalarından istenilen bilgileri gizleme, kişisel verilerle ilgili kontrol sahibi olma, bireyin saygınlığının korunması ve kişisellik ön plana çıkmaktadır (Baritci, 2019: 232).

Sürekli değişim içerisinde olan toplum, mahremiyete yönelik bakış açısını değişen ekonomik, siyasi, kültürel, sosyal ve teknolojik değişimlere göre şekillendirmektedir. Çünkü kültürel ve sosyal faktörler mahremiyete yönelik bakışın şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Farklı kültürlerin mahremiyete ilişkin farklı normları, değerleri ve beklentileri vardır. Örneğin, bazı toplumlar bireysel mahremiyete öncelik verirken, diğerleri toplumsal veya ailevi mahremiyeti

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

vurgulamaktadır. Mahremiyete ilişkin sosyal normlar ve beklentiler, yaş, cinsiyet ve sosyo-ekonomik durum gibi faktörlerden etkilenecek bir kültür veya topluluk içinde de değişiklik göstermektedir. Kuşaklar arası değişkenler de mahremiyete ilişkin bakışın değişmesine ve farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Sosyal medyanın dinamikleri tipik olarak mahremiyetle ilişkilendirilen ihtiyatla çalışmaktadır; zira çağdaş toplum, kişinin itibarını tesis etmek ve korumak için kamusal gösterilerin ve göze çarpan tüketimin önemini vurgulamaktadır. Bu zihniyet yaygın olarak kabul görmüş ve sosyal medyanın kullanım şeklini şekillendirmiştir. Geniş bir izleyici kitlesinin peşinde koşmak, sosyal statünün bir sembolü olarak görülmekte ve mahremiyet kavramının giderek aşınmasına yol açmaktadır. Sosyal medyada yaratılan gösteri; duyguları harekete geçirmekte ve ardından kişisel mahremiyetin metalaşmasını teşvik etmektedir (Anık, 2019: 126-131). Dolayısıyla sosyal medya da bireylerin mahremiyete ilişkin bakış açılarını etkilemektedir. Dijital gözetimden önceki dönemlerde, bireyler kapılar, pencereler, duvarlar ve diğerleriyle aralarındaki fiziksel mesafe gibi belirli araçlar ve mekanizmalar üzerinde kontrol sahibi olmuştur ve bu da onları kimin gözlemleyebileceğini düzenlemelerine olanak tanımıştır. Ancak dijital gözetimin ortaya çıkmasıyla birlikte bu kontrol durumu ortadan kalkmıştır. Çünkü ekranlarımızda görünenler bizi doğrudan algılamasa da geride bıraktığımız izler aracılığıyla her hareketimiz sürekli olarak izlenmektedir (Turan, 2022: 850). Bu da dijital çağda mahremiyete ilişkin yeni zorluklar ve karmaşıklıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde veri toplama, gözetleme ve çevrim içi gizlilik ihlalleri gibi konular mahremiyet açısından endişeleri artırmış ve bireylerin gizliliklerini algılama ve koruma biçimlerini değiştirmiştir. Sosyal medya, akıllı cihazlar ve diğer teknolojilerin hızla gelişmesi, kişisel bilgilere erişilmesi, paylaşılması ve potansiyel olarak kötü amaçlar için kullanılması dijital mahremiyet sorununu ortaya çıkarmıştır.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

3. Dijital Melezler ve Dijital Yerlilerin Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Bağlamında Karşılaştırılması

Mahremiyete yönelik bakış ve teknoloji kullanımı, özellikle dijital melezler ve dijital yerliler karşılaştırıldığında, bu iki nesil arasında bir takım değişikliklerin varlığını göstermektedir. Bu iki neslin farklı zaman dilimlerinde doğması ve yetişmesi pek çok alanda farklılaşmalarına neden olmuştur. Bu farklılıklardan en önemlisi ise teknolojiyi kullanma becerisinin yanı sıra teknolojinin ne derece içselleştirildiği ve teknolojik aygıtlara ilişkin bakış açısının şeklidir. Çalışmanın bu bölümünde dijital melezler ile dijital yerlilerin alan yazın kapsamında teknoloji kullanımlarının mahremiyete yönelik bakış açılarını nasıl şekillendirdiğine dair karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır.

Dijital Melezler Açısından Mahremiyetin Teknolojik Neliği

Dijital melezler, dijital teknolojinin yaygın olarak benimsenmesinden önce büyümüş ancak o zamandan beri onu özümseyerek hayatlarında fazlaca kullanan bireyleri ifade etmektedir. Bu bireyler hem analog hem de dijital dünyayı deneyimlemiş ve dijital çağa yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde uyum sağlamışlardır. Dijital melezler teknolojiyi farklı derecelerde kullanma eğilimi göstermektedir. Bazıları dijital cihazları ve platformları erken benimseyen yetkin kullanıcılar bir kısmı ise teknolojiyi daha idareli kullanabilmekte veya incelikleri hakkında sınırlı bir anlayışa sahip olmaktadır. Dijital melezler, gizliliğe yönelik çeşitli tutumlar sergileyebilmektedir. Bu kuşaktaki bazı bireyler, dijital teknolojinin sağladığı gizlilik düzeyi konusunda tedirgin veya şüpheli hissedebilmektedir.

Dijital melezler yurttaşlık açısından bilinçli bir kullanıcı olması sebebiyle sosyal ağ kullanımında haber yayılımı, paylaşımı ve güvenliği konusunda dikkatli davranmaktadır (Ayaz, 2022: 10). Dolayısıyla dijital melezler teknolojiye yaşamlarının ilerleyen dönemlerinde adapte olmak zorunda kaldıklarından, gizlilik ayarları veya çevrim içi hizmetler tarafından veri toplanmasının tam kapsamını anlama

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

konusunda detaylı bilgi sahibi olamayabilirler. Kısmi ancak önemli olan bu eksiklik, onları gizlilik risklerine karşı daha savunmasız hale getirebilmektedir.

De Wolf, Willaert ve Pierson 2014 yılında gerçekleştirdikleri araştırmada genç Facebook kullanıcılarının mahremiyetle ilgili farkındalıkları arttığında kendileriyle ilgili bilgilerini kısıtlama yoluna gittiklerini saptamıştır (De Wolf, Willaert ve Pierson 2014).

Acılar ve Mersin'in, üniversite öğrencilerinin Facebook kullanımı ile mahremiyet kaygısı arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, Facebook kullanan üniversite öğrencilerinin; Facebook kullanma sıklığı, Facebook'ta bir günde geçirilen ortalama süre ve Facebook profilindeki arkadaş sayısı ile mahremiyet kaygısı arasında anlamlı negatif bir ilişki saptanmıştır (Acılar ve Mersin, 2015).

Fetullahoğlu 2021'de yapmış olduğu çalışmada sosyal medyada mahremiyet ve kuşaklar özelinde bir karşılaştırma yapmıştır. Araştırma sonucuna göre dijital melez katılımcıların %88,2'si bireylerin mahremiyet algılarının sosyal medya ile beraber değiştiğini düşünmektedir (Fetullahoğlu, 2021:77).

Dijital Yerliler Açısından Mahremiyetin Teknolojik Neliği

Teknolojisini içerisinde doğmuş ve her şeyi teknoloji ile bağdaştıran dijital yerliler, teknoloji konusunda oldukça yetkin ve esnekler. İletişim, eğlence ve bilgi tüketimi için çeşitli dijital cihazları, platformları ve sosyal medyayı yoğun bir şekilde kullanmaktadırlar. Genellikle yeni teknolojileri benimsemekte ve teknolojik gelişmelere hızla adapte olmaktadır. Dijital yerliler, mahremiyet konusunda dijital melezlere kıyasla farklı bir bakış açısına sahiptir. Dijital bir ortamda büyüdüğü için gizlilik konusunda daha rahat bir tutum sergileyebilmekte ve kişisel bilgilerini çevrim içi ortamda paylaşmaya daha istekli olabilmektedirler. Bu durum, dijital platformlara daha aşina olmaları, çevrim içi bağlantının faydalarına inanmaları ve sosyal çevrelerinde kişisel bilgi paylaşımının normalleşmesi gibi faktörlere bağlanabilmektedir. Ancak tıpkı tüm dijital melezler gibi tüm dijital yerlilerin de aynı

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

mahremiyet bakış açısına sahip olması beklenemez. Çünkü mahremiyet kavramının oluşmasında coğrafya, yaşam şekli, toplumsal yapılar, kültürler belirleyici olmaktadır. Bu nedenle dijital yerli de olsa bazı bireyler hala mahremiyetleri konusunda endişeli olabilmekte ve kişisel bilgilerini korumak için önlemler alabilmektedir. Çünkü veri ihlalleri, çevrim içi kötü kullanımlar ve gizlilik riskleri hakkında artan farkındalık, dijital yerlileri daha temkinli davranmaya yöneltmiştir.

Dijital yerliler, genç yaşlardan itibaren teknolojiye maruz kaldıkları için, kişisel bilgilerini çevrim içi olarak paylaşma konusunda genellikle daha rahat hareket etmektedir. Sosyal medya platformları, çevrim içi oyunları ve mobil uygulamaları, sosyal yaşamlarının önemli bir parçası olarak görmekte, kişisel ayrıntıların paylaşılmasında daha açık bir yaklaşım sergileyebilmektedirler.

Yıldız, 2012 yılında üniversite öğrencileri üzerinde yapmış olduğu araştırmada dijital yerli olarak öğrencilerin, sosyal paylaşım sitelerini nasıl kullandıkları ve bu kullanım şekillerinin öğrencilerin bilgi edinme yaklaşımları ile mahremiyet konusuna bakış açıları incelenmiştir. Araştırma sonucunda dijital yerlilerin bilgi edinme ve bilgi paylaşımı konusunda sosyal platformlarını sıklıkla kullandıkları ve yaklaşık yarısının sosyal platformlarda hareket ederken mahremiyet kavramını referans almadığı görülmüştür (Yıldız, 2012b).

Başka bir araştırmada ise PEW Internet & American Life Project, Amerikalı'ların internet kullanımı ve gençlerin teknolojiyi kullanma şekilleri üzerine çalışmalar yürütmüştür. Kullanıcılar arama motorlarını kullanırken kendilerini rahat hissetmekte ve arama sonuçlarından memnun olmakla birlikte çok az kullanıcı arama motorları hakkında fazla bilgi sahibi olmaktadır. Kullanıcılar arama motorları hakkında çok az şey bildiklerini kabul etseler de, bilgiye erişmek için arama motorlarını kullanma becerilerine güvenmektedirler. Bu çalışmalardaki gençler ayrıca cevabını bulduklarını düşündüklerinde aramayı bırakmış ve tek bir bilgi kaynağına güvenme eğiliminde olmuşlardır (Fallows, 2005).

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

Alkan ve Öcal'ın, Türkiye genelinde Z kuşağı (dijital yerli) mensubu olan 420 birey üzerinde gerçekleştirdikleri araştırma sonucuna göre birçok katılımcı sosyal medya platformlarında paylaşım yapma, kişisel bilgilerini paylaşma ve mahremiyetlerini koruma konusunda önemli endişeler dile getirmemektedir. Dahası, bireylerin sosyal medyada gerçek hayatlarını doğru bir şekilde yansıttıkları ve bu platformlarda mahremiyet ihlallerinin yaygın bir durum olmadığını ifade etmişlerdir (Alkan ve Öcal, 2023).

Kozan'ın 2018 yılında gerçekleştirdiği çalışma, Z kuşağı (dijital yerli) bireylerinin sosyal medyayı kullanırken kişisel zevk, mutluluk, merak ve diğer psikolojik tatminler uğruna mahremiyete yeterince öncelik vermediklerini göstermektedir. Ayrıca, kişisel bilgilerine ve özel hayatlarına ilişkin gizlilikle ilgili risklerden korunmak için uygulamaya koydukları koruyucu önlemlerin genellikle sınırlı ve yetersiz olduğu sonucuna varılmıştır (Kozan, 2021).

Sarioğlu ve Özgen'in gerçekleştirdiği araştırma, alan yazının aksine farklı bir sonucu ortaya koymuştur. Çalışmada, Z kuşağının (dijital yerli) davranışsal eğilimleri üzerinden sosyal medyaya yaklaşımları, beklentileri ve kullanım alanlarını belirlemek üzere gerçekleştirdiği araştırma sonucuna göre kendilerinden önceki Y kuşağının (dijital melez) aksine, Z kuşağı sosyal medyayı ayrı bir gerçeklik ya da ayrı bir yaşam platformu olarak görmemektedir. Mahremiyet anlayışları, sosyal medya platformlarındaki tutum ve davranışlarında açıkça görülmektedir (Sarioğlu ve Özgen, 2018).

Time Inc.'in araştırması, dijital yerlilerin her iki dakikada bir cihazlar ve platformlar arasında geçiş yaptıklarını, ruh hallerini düzenlemek için medyayı kullandıklarını ortaya çıkarmıştır. Time Inc.'in araştırmasına göre, mobil teknolojiyle büyüyen tüketiciler, bilinçaltında saatte 27 kez cihazlar ve platformlar arasında geçiş yapmakta ve önceki nesillere kıyasla medya içeriğinde daha az duygusal iniş ve çıkışlar yaşamaktadır (Businesswire.com, 2012). Bu denli yoğun sosyal medya kullanımının, mahremiyete ilişkin içerik ve paylaşım ayırımını desteklemesi mümkün görünmemektedir.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknoloji kullanımı ile mahremiyete ilişkin bakış açıları, farklı deneyimleri ve geçmişleri nedeniyle dijital melezler ve dijital yerliler arasında farklılık göstermektedir. İnternetin keşfinden önce büyüyen dijital melezler, mahremiyet konusunda dijital yerlilerden daha temkinli olma eğilimindedir ve sınırlı teknolojik yeterliliğe sahiptirler. Dijital melezler kişisel bilgilerine yerlilere göre daha fazla değer verme eğiliminde olabilir bu da dijital teknoloji bağlantılı mahremiyete, şüpheyle yaklaşmasına neden olabilir. Bununla birlikte dijital melezlerin gizlilik ayarları ve veri toplama uygulamalarına aşına olmamaları, onları mahremiyet risklerine karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Buna karşın, dijital bir ortamda büyümüş olan dijital yerliler teknoloji konusunda daha rahat davranabilir mahremiyet konusunda da dijital mezlere göre daha rahat bir tutum sergileyebilmektedirler. Dijital yerliler, genellikle çeşitli dijital cihazların, platformların ve sosyal medyanın hevesli kullanıcıları olmalarından dolayı kişisel bilgilerini çevrim içi olarak paylaşmaya daha istekli olabilmektedirler. Ancak, coğrafya, yaşam tarzı, sosyal yapılar ve kültür gibi faktörler tutumlarını etkileyebileceğinden, tüm dijital yerliler aynı mahremiyet bakış açısına sahip olmamaktadır.

Teknolojinin hızla ilerlemesinin ve mahremiyet risklerine ilişkin farkındalığın artması hem dijital melezlerin hem de dijital yerlilerin algılarını farklı düzeylerde şekillendirmektedir. Dijital melezler zaman içinde teknolojide daha yetkin hale gelip mahremiyet konusunda daha rahat bir davranış geliştirebilirken, dijital yerliler çevrim içi kötü kullanım ve veri ihlalleriyle karşılaştıkça daha temkinli hale gelebilir ve kişisel bilgilerini korumak için önlemler alabilmektedir. Dijital devrim devam ettiği sürece, dijital araçların sunduğu kolaylık ve faydalar ile bireysel mahremiyetin korunması arasında bir denge kurmak oldukça önemlidir. Hem dijital melezler hem de dijital yerliler için gizlilik konularında eğitim ve farkındalık vurgulanmalı, bireylerin dijital ortamda güvenli bir şekilde gezinmek ve gizliliklerini etkili bir şekilde korumak için ihtiyaçları olan bilgi ve becerilere sahip olmalarının sağlanması gerekmektedir.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

Politika yapıcılarının, teknoloji şirketlerinin ve bir bütün olarak toplumun, nesiller arasında mahremiyet ve teknolojiye ilişkin farklı bakış açılarının farkına varması çok önemlidir. Dijital melezlerin ve dijital yerlilerin benzersiz endişelerini ve tercihlerini anlayarak, teknolojik yeniliği teşvik ederken bireysel mahremiyete saygı gösteren politikalar ve uygulamalar geliştirilmesi gerekmektedir (Combes, 2009: 33). Dijital melezler için, teknolojik okuryazarlık açığını kapatmak ve gizlilik ayarları, veri koruma ve çevrim içi güvenlik konusundaki anlayışlarını geliştirmek için devletin yetkili kurumlardan eğitim ve destek sağlanması gerekmektedir. Bu sayede dijital ayak izleri hakkında bilinçli kararlar almaları ve kişisel bilgilerini korumak için uygun tedbirleri almalarına olanak sağlanabilmektedir.

Dijital yerliler için eleştirel düşünmeyi ve sorumlu dijital vatandaşlığa yönelik teşvik edici etkinlik ve faaliyetlerle kamu özel işbirliği oluşturulması önem arz etmektedir. Dijital yerliler arasında gizlilik bilincine sahip bir kültürün teşvik edilmesi, sağlıklı çevrim içi alışkanlıklar geliştirmelerine ve gizlilik haklarını korumalarına yardımcı olma imkânı sağlayacaktır. Teknoloji şirketlerinin ürün ve hizmetlerinin tasarım ve geliştirilmesinde kullanıcı gizliliği ve güvenliğine öncelik verme sorumluluğu ile hareket etmesi gerekmektedir. Açık ve şeffaf gizlilik politikaları, güçlü gizlilik ayarları ve bireylerin gizlilik tercihlerini yönetebilmeleri için kullanımı kolay araçlar sunmalıdırlar. Teknoloji şirketleri, kullanıcı gizliliğini ön planda tutarak güveni artırabilir ve bireylerin kişisel verileri üzerinde kontrol sahibi olmalarını sağlayabilir. Bu durum dijital melezlerin ve dijital yerlilerin dijital alandaki mahremiyete yönelik bakış açılarını geliştirmeye yardımcı olabilir.

Çalışmada, kuşakların (dijital melezler-dijital yerliler) teknoloji kullanımında mahremiyete yönelik bakış açılarına yönelik alan yazın ve araştırma bulguları irdelenerek bir çıkarımda bulunulmuştur. Bu kapsamda ele alınan dijital melezler ve dijital yerlilerin, teknolojiye maruz kalma süreleri ve yetişme dönemleri göz önüne alındığında teknoloji kullanımında mahremiyet bakış açılarının farklılık gösterdiği çok açıktır. Ele alınan kuşak dışında kalan diğer kuşaklar içerisinde de mahremiyete ilişkin bakış açısı konusunda farklılıkların olması olasıdır. Bunun nedeni ise içinde yaşanan

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

dönem, sosyo-kültürel yapı, siyasal yapı ve teknolojik gelişmişlik düzeyidir. Kuşakların kendi içerisinde de toplumdan topluma farklılıklar görülebilmektedir. Bir toplumda yaşayan dijital yerlilerin ya da dijital melezlerin başka bir toplumda bulunan dijital yerli ve melezlerden teknoloji kullanımı ve mahremiyet bakış açıları arasında farklılıklar görülebilir. Sonuç itibari ile çalışma kapsamında erişilen ve çalışmaya dahil edilen araştırma bulguları farklılık göstermekle birlikte, dijital devrimden önceki hayatı deneyimlemiş olan dijital melezler, gizlilik konusunda daha temkinli olmakta ve farklı düzeylerde teknoloji yeterliliğine sahip olmaktadır. Dijital yerliler ise genellikle teknoloji konusunda daha rahat hareket edebildiğinden mahremiyet konusunda dijital melezlere göre daha rahat bir tutum sergileyebilmektedir. Çalışma kapsamında ele alınan dijital melezler ve dijital yerlilerin teknoloji bağlamında mahremiyete yönelik bakış açılarının belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada sonuçlar, alan yazındaki kaynakların farklılaşması sonucu değişebilir.

KAYNAKÇA

ACILAR, Ali ve MERSİN, Sevinç (2015). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı İle Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14 (54).

AKA, Bahattin (2017). Kamu ve Özel Sektörde Çalışan Yöneticilerin Kuşak Farklılıkları ve Örgütsel Bağlılık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İzmir İlinde Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ALKAN, Feryat ve ÖCAL, Derya (2023). Sosyal Medya Ortamlarındaki Paylaşımlar Üzerinden Z Kuşağının Mahremiyet Algısına Bakış. Ekev Akademi Dergisi, 0 (93) , 164-182.

ANIK, Mehmet (2019). Sosyal Medyada Mahremiyetin İfşası: Georg Simmel Ekseninde Eleştirel Bir Değerlendirme, (Editör), Nazife Şişman. Mahremiyet -Hayatın Sırları ve Sınırları-, İstanbul: İnsan Yayınları, s. 119-133.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

ARDIÇ, Ebru ve ALTUN, Adnan (2017). Dijital Çağın Öğreneni. Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 1, 12-30.

AYAZ, H. (2022). Dijital Yurttaşlık Ekseninde Dijital Melezler ve Haber. Eğitim Yayınevi. 1. Basım. Konya.

AYDIN, Ahmet ve POYRAZ, Emel (2022). Dijital Yerlilerin Dijital Kamu Diplomasisi Uygulamalarına Yönelik Algısı: Kültür Diplomasisi Özelinde Bir Değerlendirme. Uluslararası Sosyal Siyasal ve Mali Araştırmalar Dergisi, 2 (1), 1-11.

AYDIN, Ahmet (2022). Z Kuşağının Diplomasi Anlayışı. Nobel Yayınevi. 1. Basım. Ankara.

BARİTCİ, Fatih (2019). Dijital Dünyada Mahremiyetin Geleceği: Mahremiyet Mümkün Mü?, (Editör) Oğuz Göksu, İletişimin Dijital Boyutu, Literatürk Yayınları, s.225-248.

BENNET, Stephen Early and RADEMACHER Eric (1997). After The Boom: The Politics Of Generation X”, S C. Craig ve S. E. Bennett, Rowman (Ed), Littlefield Publishers, published in USA, Bostan Way, Lanham, Maryland 20706.

BERKUP, Sezin Baysal (2015). Sosyal Ağlarda Bireysel Mahremiyet Paylaşımı: X ve Y Kuşakları Arasında Karşılaştırmalı Bir Analiz. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

BRITANNICA, T. Editors of Encyclopaedia (2022). Lost Generation. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Lost-Generation>. Erişim tarihi: 25.05.2023.

BUSINESSWIRE, (2012). Time Inc. Araştırması, <https://www.businesswire.com/news/home/20120409005536/en/Time-Study-Reveals-%E2%80%9CDigital-Natives%E2%80%9D-Switch-Devices#.VTIHviHtmkp> Erişim Tarihi: 14.08.2023.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

CAHYADI, Fikri. (2016). The Millennial Generation Research Review; Qualified for Work Force in Asia and Europe, Government Management Faculty, Institut Pemerihintahan Dalam Negeri.

CHANG, Semoon (2019). Time Use Of Millennials V. Non-Millennials, https://www.koreatimes.co.kr/www/opinion/2019/12/652_280714.html
Erişim tarihi: 25.05.2023.

COMBES, Barbara (2009). Generation Y: Are They Really Digital Natives Or More Like Digital Refugees? Synergy, 7(1), 31-40.

ÇETİN, Canan ve KARALAR, Serol. (2016). X, Y ve Z Kuşağı Öğrencilerin Çok Yönlü ve Sınırsız Kariyer Algıları Üzerine Bir Araştırma. Yönetim Bilimleri Dergisi, 14 (28), 157-197.

DEVANEY, Sharon. (2015). Understanding the Millennial Generation. Journal of Financial Service Professionals, 69, 11-14.

DE WOLF, Ralf., WILLAERT, Koen and PIERSON, Jo (2014). Managing Privacy Boundaries Together: Exploring Individual And Group Privacy Management Strategies In Facebook. Computers In Human Behavior, 35, s.444–454.

ENSIGN, A. (2020). The Greatest Generation: Birth Years, Characteristics, and History, <https://www.familysearch.org/en/blog/greatest-generation-years-characteristics> Erişim tarihi: 25.05.2023.

ERDEN AYHÜN, Sena (2013). Kuşaklar Arasındaki Farklılıklar ve Örgütsel Yansımaları, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2(1), s.93-112.

ETLİCAN, Gizem (2012). X ve Y Kuşaklarının Online Eğitim Teknolojilerine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması, İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

FALLOWS, Deborah (2005) Search Engine Users, PEW Internet & American Life Project. <https://www.pewresearch.org/internet/wp->

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

content/uploads/sites/9/media/Files/Reports/2005/PIP_Searchengine_users.pdf Erişim Tarihi: 30.05.2023.

FETULLAHOĞLU, Rukiye Nur (2021). Sosyal Medyada Mahremiyet: X ve Y Kuşağı Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

HOWE, Neil (2014). The Silent Generation, "The Lucky Few" (Part 3 of 7), <https://www.forbes.com/sites/neilhowe/2014/08/13/the-silent-generation-the-lucky-few-part-3-of-7/?sh=1dc0f662c63b> Erişim tarihi: 26.05.2023.

KOZAN, Ersin (2021). Z Kuşağının Sosyal Medya Kullanımında Mahremiyet Alımlamasının Boyutları Üzerine Bir Araştırma. International Social Sciences Studies Journal, 7(83), s.2492-2507.

MARTIN Carolyn and TULGAN, Bruce (2006). Managing The Generation Mix: From Urgency To Opportunity (2nd Ed.). Amherst, Ma: Hrd Press

MCCRINDLE, Mark (2014). The ABC of XYZ Understanding The Global Generations, A McCrindle Publication, 3. Edition. Australia.

MCKENNA, Amy (2023). Generation X. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/topic/Generation-X> . Erişim tarihi: 29.06.2023.

OXFORD LEARNER'S DICTIONARY, (2023a), Generation? <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/generation?q=Generation> Erişim Tarihi: 22.05.2023.

OXFORD LEARNER'S DICTIONARY, (2023b), Digital Native? <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/digital-native?q=digital+native> Erişim Tarihi: 29.05.2023.

PALFREY, John and GASSER, Urs (2008), Born Digital: Understanding The First Generation of Digital Natives. Basic Books.

PILCHER, Jane (1994). Mannheim's Sociology of Generations: An undervalued legacy. British Journal of Sociology. 45 (3), pp.481-495.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

PRENSKY, Marc (2001). Digital Natives, Digital Immigrants, On the Horizon (MCB University Press, 9(5).

SARIOĞLU, Elif Başak ve ÖZGEN, Ebru (2018). Z Kuşağının Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları Üzerine Bir Çalışma. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11. s.1067-1081.

SCOTT, Thomas J. and O'SULLIVAN, Michael K. (2005) Analyzing Student Search Strategies: Making a Case for Integrating Information Literacy Skills into the Curriculum. Teacher Librarian, 33 (1) pp. 21-25.

SENBİR, Hakan (2004). Z Son İnsan mı? İstanbul: Okuyan Us Yayınları.

STRAUSS, William ve HOWE, Neil (1991) Generations. New York: Quill, William Morrow.

TEKKUŞ, Selin Sayar. (2016). Bu Kitle Çok (Mu) Duygusal?. Marketing Türkiye.

TURAN, Aslan Esra (2022). Dijital Teknolojilerin Mahremiyet Üzerindeki Etkileri, Şarkiyat İlmî Araştırmalar Dergisi, 14(2), s. 834-849.

TÜRK DİL KURUMU (2023). Mahremiyet nedir? <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 30.05.2023.

VELASQUEZ, Vikki (2022). Baby Boomer: Definition, Years, Date Range, Retirement & Preparation, https://www.investopedia.com/terms/b/baby_boomer.asp Erişim tarihi: 26.05.2023.

YILDIZ KAKIRMAN Asiye (2012a). Dijital Yerliler Gerçekten Yerli Mi Yoksa Dijital Melez Mi?. The Journal of Academic Social Science Studies, 5(7), s. 819-833.

YILDIZ KAKIRMAN Asiye (2012b), Sosyal Paylaşım Sitelerinin Dijital Yerlilerin Bilgi Edinme ve Mahremiyet Anlayışına Etkisi, Bilgi Dünyası, 2012, 13 (2) 529-542.

BÜDÜN AYDIN, Esra (2023). Kuşakların Teknoloji Kullanımının Mahremiyet Kapsamında Karşılaştırılması: Dijital Melezler ve Dijital Yerliler. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi (e-gifder), 11 (2), 1679-1702

YILMAZ, Adem (2012). Sosyal Medya Kullanımında Güncel Tartışmalar: Üniversite Öğrencileri Örneğinde Mahremiyet- Kamusal Alan İlişkisi. Global Media Journal, 3(5), 246-264.

YÜKSEL, Mehmet (2003). Mahremiyet Hakkı ve Sosyo-Tarihsel Gelişimi, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 58(1), 181-213.

Yazarların çalışmaya katkı oranları eşittir.

Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.